Београд, Брушка 3.

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Уредништво и Администрација Кн. Михаила, 46/1 Рукописе слати уреднику Крунска 71. | Уредник: ВЕРА ЈОВАНОВИЋ | Београд, 15. априла 1927. БРОЈ 6. — ГОДИНА VIII. | Власник за А. Ж. П.: МИЛИЦА ДЕДИЈЕР | Излази 1. и 15. у месецу. — Годишња претплата 48 динара. — Примерак 2 динара.

ПУТ и ЦИЉ

Два страшна балканска рата и још страшнији светски рат нису решили балкански проблем, и ако се већ давно зна начин, на који би се најбоље решила сва питања, која су до сада раздвајала балканске народе и направила их лаким пленом империалистичких тежња европских великих сила.

Год. 1912., по остварењу „Балканског Савеза", демократска Европа је била уверена да је то почетак краја несрећних прилика на Балкану. Сматрало се да је тим савезом остварена најмоћнија брана продирању империалистичких тежња, нарочито аустро-угарских и италијанских жеља за продирање на Балкан. Изгледало је да „интересна сфера" — Балкан, — прелази дефинитивно под уплив оних, које је сама природа зато позвала. У правим демократским списима се одушевљено славила „седма велика сила", остварљива веза балканских држава, која је рођена у крви и стога је нераздружљива. Аустриске дипломате су тада за увек престале да сањају свој сан о походу на Солун. Економски процват Балкана, под моћном заштитом добре конвенције и царинске уније балканских држава, био је пророкован за најсигурнију подлогу мирног живота у Европи.

Развој догађаја је пошао другим путем, јер још није био дозрео моменат за остварење идеје, која би донела мир не само Балкану, већ и целоме свету. У почетку првог балканског рата антузијасти су видели у своме духу само фасаду, моћне политичке и економске тековине на Балкану, али нису прозреле да унутрашње прилике на Балкану нису биле довољно моћне да поносно носе ту фасаду. Спорови иза границе и интриге великих сила подкопале су Балкански Савез. Начело „Балкан Балканским Народима" изменио се у међусобну борбу за надмоћност, и тако су се отворила широм врата другом балканском рату и светском рату. То је била сила, против духа правога демократизма, јер балканске народе стварно нико није питао, какво решење они желе. Али, да је се тада извршио и најлибералнији плебисцит, исход вероватно да не би био другојачи но што је био. Балкански народи су тек почели осећати прве, још недозреле плодове националне и државне слободе, и мала група политичара је лако могла да убеди народ, да је најбоље решење оно, које траже интереси младе балканске буржоазије. То је решење и било историска нужност, и неопходна етапа, која доводи до дефинитивног решења. Балкански рат и светски рат су остварили услове, који нам знатно приближавају циљ великог Југословије. До извесне мере револуционарне политичке и економске промене у повојном животу свих народа нису могле остати без последица ни за Балкан. Све балканске државе су на путу да дефинитивно одстране остатке некадањега феудалнога господарства: аграрно питање, то најтеже питање на Балкану, иде полако таквом решењу, које ће онемогућити искоришћавање земље за ренту без рада, а грађење железнице ће омогућити развитак индустрије. Као нужна последица тог економског развитка биће напредовање цивилизације и културе, која ће ширити људима видик и учити их самосталном размишљању. Тако ће се полако остварити на Балкану оне атмосфера, која је неопходна потребна да би се развила и оснажила идеја правог демократизма. Ојачање демократизма у свима балканским државама биће најсигурније база за нов Балкански Савез, чија ће снага у удахнути прави живот девизи „Балкан балканским народима."

А жене балканских држава? Њима такође не остаје ништа друго, до да и саме ступе у борбу за демократизацију политичког и економског живота, али прво *морају* себи извојевати право гласа. На тај начин ће тек моћи да прокрче пут и да почну радити на остварењу онога, што је тако лепо рекла Милева Петровић у своме чланку „Жене свију народа уједините се". Она је храбро показала нашим женама *циљ*, али је по моме мишљењу саветовала погрешно средство. Ни Народни Женски Савез, ни Црвени Крст, нити ма која друга организација или институција (довољно јасно смо видели пасивност Лиге Народа, ту најпозванију институцију, у нашем спору са Италијом), ни једна институција неће донети жељени успех, и ако би њихова манифестација била величанствена и искрена. Дубоко сам уверена, да ће само најшире масе целога Балкана моћи остварити трајан мир и успоставити нераздружљиву његову политичку и економску солидарност. Дакле, политичка зрелост и политичка моћ најширег слоја народа надахнутог демократизмом биће *пут ка циљу*.

Љубљана — **Алојзија Штеби.**

Успех феминискиња у Индији

Г-ђа Мутулакшми Амал, лекар, именована је за члана Правног Савета. Присуство жене у том Савету донеће многе користи жени и детету при дискусијама о васпитању и заштити деце.

—

Г-ђа Сримати Анасуја Сарабхал изабрана је за председника Синдиката текстилних радника. И ако је раднички синдикални покрет једна новина у Индији, ипак је госпођа Зарабхал на том пољу постигла велике успехе успехе.

—

Од 1. јануара 1927. одобрено је удовицама да могу ступити у други брак, а њиховој деци даје се право наслеђа, према новом закону Maharadzeh-e de Bharatpur.

Добротвори Женског Покрета

Г-ђе Мила Симићка и Зорка Гођевац уписале се за чланове добротворе Женског Покрета са улогом од 1000 дин. Управа Покрета топло им благодари.

Заједничко школовање женске и мушке деце у средњој школи.

Старо је и преживело схватање да децу у средњој школи треба подвајати према полу, засебно школовати женску децу од мушке деце. Пре рата а и после тога отварале су посебне средње школе за женску децу, и сад већ имамо, за пример у Београду три потпуне женске гимназије, по једну у Нишу, Скопљу, Крагујевцу, Новом Саду и т.д. Што је значајно, и у новом пројекту Закона о средњим школама, који је поднет Нар. Скупштини, предвиђају се опет посебне женске гимназије. За такво поступање забиљан се разлог не може изнети, једино се може правдати каквим конзервативним разлозима: такво је доказивање без научног основа и стоји у супротности са нашим искуством које смо стекли код наших мешовитих гимназија. И да се не позивамо на просвећене Сједињене Северне Америчке Државе, где је коедукција показала одличне резултате, довољно је да укажемо на наше мешовите средње школе по унутрашњости земље, где је врлицин коедукације самим прилика већ одавно, нарочито у Србији, изведен. Поред свега такога лепога искуства о мешовитој гимназији, ипак се задржавају и у будућности засебне женске гимназије, што значи да их меродавни чиниоци сматрају за потребне и оправдане. Стога ће овим редовима и бити задатак да покажу јасно забуду за васпостављање посебних школа за женску децу. Доказаћемо потребност заједничког школовања мушке и женске деце.

Да видимо разлоге које су углавном износили противници коедукације.

У Америци су противници у своје време износили да ће Сједињене Државе полагано изумрети, јер ће заједничким школовањем и васпитањем девојчица постати *„бесполни"*. Свакодневна мешавина и непрестано дружење женске и мушке деце угушиће нагон и тежњу за ступањем у брак, и да ће на такав начин бити омладина упућена на целибат, што значи да ће њихова нација полагано изумрети... Као што се види одмах, овај је разлог јако неозбиљан и једновремено смешан...

Противници су се даље позивали на саме *психолошке диференције женскиња и мушкараца*: различност природе, њихове различне потребе, наклоности и расположења, истичући нарочито факат различит темпо развића обе пола. Све ове различитости указују по њихову мишљењу да обе пола треба одвојено школовати, да би се тачно одговорило њиховој различној психичкој својствености. По мишљењу ових противника сама *природа* казује нам пут којим треба ићи у решавању школовања женске деце.

Затим противници истичу још један разлог против коедукације, наиме да постоји *опасности за морал*. Они наводе на пример да још у забавиштима и основној школи испољавају се често непријатне ствари, па да би се те незгоде још више појачале у старијим годинама.

— Све ове приговоре лако је побити. Пре свега противу њихова приговора да ће деца постати „бесполна", врло је лако показати самим примером што су деца, која су прошла кроз мешовиту школу остала на свом месту у погледу сексуалности. Толике мешовите средње школе у Сједињеним Сев. Америчким Државама а и наше гимназије по паланкама, које нису од јуче, показују несумњиво да је приговор *о бесполности* једна, просто да кажемо, бесмислица, на коју не би требало ни реагирати. Напротив, заједничко школовање оба пола доноси велике користи за обе стране. Оба се пола необично допуњују: недостаци једнога пола допуњују се одлично врлинама другога пола, чиме се уклања једностраност оба пола а све у корист друштвене заједнице. Претераној сентименталности и успите финој емоционалности женскога пола противстаје рапава и крута масивност мушкога пола: у сваједничком школовању ове две противности приближују се и нивелишу у корист обе стране. У заједничкој заједнице врлине потенцирају се, а заједничке слабости потискују се и уништавају. Заједничко васпитање даје јединствену прилику за развијање *частољубља* код обе стране: и једна и друга страна свим силама тежке да не буду уништене било успехом у настави, било самим понашањем. Лепа и невина утакмица налазе погодног терена за развијање обостраних потребних способности. Напредак у настави и васпитању омогућен је фактом, што дечак и младић не допуштају ни по коју цену унижење пред њиховим другарицама и обрнуто, па зато избегавају све оно што ће их довести до непријатности. Ово најбоље знају наставници који су радили или раде у мешовитим школама, а такође такви наставници осећају огромну разлику у понашању и успеху код ученика кад дођу да раде у чисто мушким или код ученица у чисто женским школама. Немајући ту благотворну контролу супротног пола, свака је страна разрешена критике и често се могу опазити у чисто хомогеним школама појаве које се не могу никако или се сасвим ретко могу одиграти у мешовитим школама.

Даља корист од заједничког школовања јесте та, што обе пола долазе до тачнијег сазнања своје психологије. Ово сазнање доводи до свести да се ниједна полна страна не прецењује, нити пак потцењује. Мушкарац, који је гледао по неке своје другарице како решавају лако и брзо математичке тешке и компликоване задатке, мучно да ће доцније у животу као одрастао човек безобзирно потцењивати цео женски пол: такав неће извесно имати куражи пред својом савешћу елиминирати половину човечанства и безразложно увек истицати само

мушку страну кад се већ лично уверио о психичкој страни женскиња. Сазнање о томе ученик и ученица у заједничком школовању стичу врло рано, без потребе да дођије тек изучавају као одрасли. Мушкарац ће рано почети тачно појмати да женскиње нису само зато створене да буду само објекти епикурејства и обратно, него да су истовремено и зато да узимају обе стране учешћа у подизању културе. Јер, само већим избором и већом селекцијом способних и талентованих омогућава се бржи и јачи прогрес науке и цивилизације.

Што се пак тиче да је коедукација у противности са психологијом, може се ово рећи. Не поричемо разлику психичку која постоји између оба пола, нити сме ово озбиљан мислилац да превиди; али исто тако не сме да се изгубе из вида *ни многе једнакости* које постоје код оба пола и које баш чине суштину човекова бића (женскога и мушкога). Управо ове једнакости и јесу оно што чини базис сваке наше личности: представе, осећања и воља, а то је баш оно што чини суштину душевног живота. *Сва је разлика*, уколико постоји између оба пола, у *интензишетету ових психичких функција*. Ну ове разлике код ових психичких функција постоје и код једног истог пола, јер ту разликујемо разне индивидуалне особине. Та различност и чини да се помишља на организоване школа према даровитости деце једног истог пола. Кад ми ученике с различним способностима стављамо у једну собу, по чему сад треба женску децу издвајати у засебне школе? — И даровита и слободоумна мушка деца иду сви у једну исту школу и марширају колективно сва по једном истом плану и програму, не прави се око тога проблем, изузев што су Немци учинили у овом правцу извесне потезе (Манхајмска система дели ученике према даровитости у три групе). Кад се већ прелази преко психичких диференција код мушкараца, исто се тако по логици ствари мора поступити кад су у питању женска деца. Колико на пример мушке деце није за математику, па ипак је уче заједно са даровитом децом, а женској деци, која су даровита за математику, не дати да уче тај њима лак предмет с мушкарцима њихове или ниже способности... Ако темпо телесног и душевног развића код дечојака иде за прво врсме брже него код дечака, али је исто тако психички факат да код дечојака наступа једно време душевно мртвило, док тада дечаци крећу напред брже: овде се ове диференције унеколико изравњају.

Није озбиљан ни приговор да заједничко школовање доводи у питање *морал*. Ако је *опасности за морал* кад су оба пола у непосредној близини, питамо: је ли опасност отклоњена тиме, што су девојке одвојене у засебне, женске школе? Зар се тиме баш не изазива још већа тежња ка блискости женском, респ. мушком полу? — Питамо даље: може ли се за њих тајна живота, коју бисмо хтели неким ма и привременим велом да скријемо, може ли се та истина која се налази у самој њиховој природи одгурнути од њихове свести засебним женским школама? Угушивање урођеноra инстинкта најзад није ни потребно, нити корисно.. Већа радозналост и ретко састајање оба пола евоцира баш јачи рад фантазије и јачу тежњу ка декаденцији, него кад су оба пола у свакодневном додиру, где управо право сазнавање реалног бића туширa полет фантазији младих духова... Зар се може, дакле, потрти психички факат да сталан надражај на нашу душу губи током времена од своје емоционалности? Зар има више *драгоцени* оно што је *свакидање* и *обично* постало, или оно што је *ретко* дато нашој души?

Ако школа треба да гледа у породичном васпитању свој идеал у ходегетичком смислу, и ако она треба да буде продужетак породичног васпитања, онда је сасвим на свом месту да дечаци, младићи и девојке треба да проводе школско доба у заједници, као што су и у породици оба пола заједно. Заједнички рад мушкараца и женскиња у будућности захтева неминовно и заједничко учење под једним кровом...

Али је веома интересантан факат да код нас женске школе имају истоветни наставни план и програм с мушким гимназијама, па при свем том чини се одвајање. У схватању наставног градива нисмо, дакле, направили разлику, и ово је сасвим на свом месту и представља прогрес. Али само не представља прогрес одржаће засебних, женских школа, јер смо видели да ни наука, ни наше обично искуство не стоје ни у каквој противности с принципом коедукације. Неки прикривени и старовремски појмови још одржавају ове засебне женске школе, и збиља човек мора да зажали што донекле идемо потпуно напредно, па наједанпут безразложно стајемо и ударамо погрешним правцем.

Још једна чињеница нагони нас на пригхватање коедукације! Императивно мора се коедукација што пре извести и по главним центрима, онако исто као што је учињено по паланкама много раније у некадашњој Србији. Зна се већ *да је већи прилив женскиња у професорски ред*, па ће онда лакше бити и наставницама да раде у овако мешовитим школама, него да раде у чисто мушким школама. Једновремено лакше ће бити учинити распоред професора према стручности.

Стога је желети да меродавни чиниоци узму ово питање озбиљно у решење, те да се од нове школске године изврши коедукација.

Београд. проф. **Драгољуб Бранковић.**

Политички преглед

Спољна политика

Односи између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Италије толико су се у последње време компликовали, да треба врло много напора и узајамне добре воље и способности да се они поправе.

Данашња влада Италије, фашистичка Италија, са толико је брутално сваки наш узајамни однос расправљала, или покушавала да расправи, да је нама потребно врло много самосавлађивања, па да се створе колико толико коректни и сношљиви односи. Фашистичка Италија сматрала је и сматра, да за сваку своју спољну и унутрашњу недаћу коју јој наметну другарице велике силе или унутрашња диктатура која иде до абнормалности, треба да одговарамо ми и да платимо цех ми.

Данашња Италија има сувише просторне амбиције. Хтела би велике политичке успехе и споља и унутра; успехе који не одговарају њеној снази. Споља је недовољно јака да има колонијалне успехе. Унутра наилази на један у основи свестан и деценијама у слободи васпитаван народ да би му се могла наметнути гвозденa воља и енергија једног јединог и егзалтираног човека. Деценијама створене слободњачке традиције не могу се од једном, а можда и никако, стрпати у несавремене калупе ничије егзалтације па ма колико она била и нагомилана.

Политички успеси споља и колоније не стичу се лако ни оружјем, а још мање језиком.

Па шта онда? Да се покуша неки резултат на несложном Балкану.

Али се на Балкану не налази само Ахмед бег који јасно и не зна шта је држава, јер му је други ствара. На Балкану има и других, и држава које се стварају, кроз столећа и кроз крваве борбе, а с њима је мало теже изићи на крај.

На Балкану се налази и Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца која има снаге и способности да се успешно брани и да сузбије жељу оних који хоће да им она буде плен. Покушај данашње Италије да закорачи на Балкан не изгледа да ће бити тако лак и без последица. И Италија ће свакако добро одмерити свој корак пре него што закорачи.

Жеља нашег народа, Срба, Хрвата и Словенаца, није та, да буде у непријатељству и рђавим односима са Италијом, и с тога разлога радо прима непосредно преговарање са Италијом ради ликвидирања компликованих односа. Такви преговори су у изгледу, и они ће успети, и треба да успеју, ако не буде претераности са друге стране, а наша Краљевина је последњих недеља доказала да не мисли да чини никакве претераности.

Догађаји у Кини добијају све живље обележје. Успеси кинеских националиста су све знатнији. Узмиреност у Енглеској због тих успеха све већа. Активност руских трупа према кинеској граници све живља. На помолу су још важнији догађаји на том делу света, који могу довести до отвореног рата не само између Кине и Енглеске него и између Русије и Енглеске. Такви изгледи и могли су довести до одлуке и решености Енглеске да Балкан и Турску метне у сферу утицаја Италије.

Пакт о пријатељству између Италије и Мађарске нема великог значаја нити може да има неке веће последице. За сада је само један документ више којих је већ препуна торба Друштва Народа.

Унутрашња политика.

Затишје које привидно влада у нашој унутрашњој политици пуно је скривених акција. У покрету су све политичке и партијске снаге.

Влада (или пре један њен део) изгледа да је решена да брани до краја своје позиције. Мора се признати да је Г. Узуновић до сада, кроз пуну годину дана, вешто бранио своје позиције, и мора се жалити, што је Г. Узуновић главне своје снаге морао кроз целу годину да троши на одржавање тих позиција и на одбијање навала на његову власт.

На власт Г. Узуновића наваљивали су сви: и значајни политички људи, и целе партије, и фракције радикалне странке. Еластичност Г. Узуновића била је велика, а конзекветност каткад и занемарена. Малер Г. Узуновића био је: да има увек да брани некога. Сад има да брани Г. Максимовића од напада Демократске Заједнице, а донекле и од напада „Пашићеваца“.

Да ли ће сада у одбрани Г. Максимовића бити срећне руке? Или ће можда под навалом напада обојица поклекнути?

Ако је судбина сваке владе Г. Узуновића да се само брани од навале и напада, и да сву своју снагу у томе троши и занемарује рад на привреднсј санацији и политичкој и правној стабилизацији земље, онда је боље да буде што пре замењена, и тај моменат изгледа није далек.

Значај домаћег рада

Из историјских испитивања знамо да је жена била та која је почела обрађивати земљу. За време номадског живота, док се човек бавио ловом, ратом, жена је, пратећи га са децом на његовом путовању, готовила храну. Поред меса, људи су се и тада хранили разним кореньем, биљем, плодовима. То биље купиле су жене и приправљале за храну. Оне су га преносиле с једног места на друго. И то су, можда, први покушаји обрађивања земље. Временом се земљорадња развила у толикој мери да је запослила и човека и жену.

До XI. века све човечије потребе израђиване су у кући. На ткању и шивењу одела и рубља, на припремању зимнице, на кувању сапуна, на прављењу свећа, радила је од увек жена и задовољавала потребе своје породице. У XI. веку почиње размена добаре по вашарима. Доцније се развијају занати, а рад жена на занатској производњи постаје све мањи. Занати прелазе у руке људи.

Проналазак машина и развијање индустрије ствара велики преокрет у целокупној привреди. Индустриски производи улазе у кућу. Као јефтинији они потискују домаћу производњу. И жене имају све мање рачуна да преду, ткају, плету, праве свеће и т. д.

Такав преокрет ствара на једној страни потребу за радном снагом, а на другој страни појављује се незапослена радна снага. Стога жене излазе из својих домова, јер у њима не налазе довољно средстава за подмирење потреба, и улазе у разне занатлиске, трговачке и индустриске радионице. Жене су врло радо примане у фабрике и остала предузећа, јер су биле јефтинија радна снага која се ванредно дала искоришћавати.

Према раду можемо све жене поделити у три групе:

I. Жене домаћице, чија се делатност ограничава на кућу.

II. Жене које се поред домаћег рада баве земљорадњом, занатом, трговином и т. д.

III. Жене које имају свој позив, а слободно време употребљавају на вођење или надзор домаћинства.

Све жене, из све три групе, имају врло великог утицаја на производњу, на потрошњу, на целокупну привреду. Домаћице се бригу за набавку намирница, за справљање хране, за шивење одела, за одржавање чистоће, за хигијенски стан, једном речју, за све што је једној кући потребно. Кроз њихове руке прође нешто око 60—80% од целокупне производње. Из овог се јасно види да жене, које управљају домаћим газдинством, учествују својим радом не само у породици, него, у целокупној народној привреди.

Својим избором, жене као купци, утичу врло много и на производњу. На пијацу се доноси она роба која се може добро продати, фабрикант прави, а трговац довлачи оно на чему може добро да заради, т. ј. оно што се много тражи. Зато је потребно упознати жене са економским приликама земље, нагласити им њихову важност у економском развијању и упутити их да задовољавајући потребе своје куће и своје породице, потпомажу привредни живот своје земље.

Можда, наше жене и не слуте колико важну улогу имају оне у нашем привредном животу Од врло велике је важности да ли ће наше жене тражити робу која је потребна за пријатно уређење куће, за рационално и укусно справљање хране, за хигијенско одржаве деце, или ће тражити робу за украшавање своје личности, или робу која се употребљава као луксуз. Морамо нагласити да за културни напредак народа није свеједно да ли жене обраћају своју пажњу своју личности или својој кући. Исто тако, није свеједно да ли оне купују домаћу робу или страну. Уређујући кућу жене подижу културан ниво породице, а купујући домаћу робу оне потпомажу домаћу привреду, оне подижу благостање своје земље.

Потребно је да жене схвате сву важност своје делатности у кући, а посредно и у држави, да се за њу свестрано припреме и да је савесно врше. Не смемо никада заборавити да домаће газдинство свако жене, па било оно и најмање, стоји у тесној вези са народним газдинством.

Додајмо к томе, да има много жена (оне из друге групе) које раде непосредно на производњи добара, на земљорадњи, на занатима, на трговини, па немо доћи до логичног закључка *да је домаћи рад жене врло важан фактор у народној привреди, и да тај рад*, који се још данас, тако често потцењује, *заслужује свако признање.*

Београд. **Вера Јовановић.**

Грађански рат у Кини и ентузијазам жене за нову владу

Све наше новине пишу о великим догађајима који се одигравају на далеком истоку — и чији се одјек осјећа с једне на другу страну нашег континента, те штампа читавог свијета с интересом прати велики националистички покрет Кине, и ванредне успехе кинеских националиста, организованих у Куоминтангу — странци Кантонских националиста, који су центром Кантонске владе учинили Ухаанг. У националистичком покрету, који је у Кини изазвао сада крвави грађански рат, јесу реализоване тежње паназијатског покрета, који је у августу 1926 дошао био до изражаја у паназијатској конференцији држаној у Нагасаки, где су се сакупили били представници Јапана, Кине, Филипина, Индије, Анама, Авганистана, Малезије и Кореје да наглаше потребу кооперације азијских народа у осигурању свога благостања и читавог човјечанства. У говору представника Кине, против енглеског империјализма, већ се на конференцији испољила била ксенофобска политика Кине, која последњем грађанском рату у Кини даје тако јасан колорит у протуенглеским демонстрацијама и бојкоту енглеске робе са стране Кинеза.

И ако сама конференца није онда била толико алармирала државнике западних велевласти, јер ни по људима који су заступали поједине земље, ни по духу који је владао на конференцији, није се могло рећи, да је она репрезентирала ефективну снагу Азије, ипак је од великог значаја био сам факт, што се је на конференцији нагласило да Азија прима на себе право да на бази своје властите културе и цивилизације на законски начин поради на великом дјелу конструкције новог свијета у сврху бољег мира и боље будућности. Овим је другим речима дошло до изражаја начело: Азија — Азијатима. — Захтијеви, који имају да реализују ово начело за Кинезе, обухваћени су у програму Куоминтанга.

Куоминтанг је национална странка. Основана је у Кантону од Сун Јат Сена, који је четрдесет година водио револуционарну пропаганду. Његова три принципа: „Једнакост народа, право народа и воља народа“ сачињавају језгру националистичког програма. Из ових основних принципа излазе и сви даљи демократски постулати кинеских националиста: народна скупштина, слобода говора, против милитаризма, борба против империјализма итд.

Протумилитаристичка натруха Куоминтанга изазвана је понашањем појединих генерала, који су одмах послије свргнућа задње владарске куће владали сваки према својима амбицијама и личним прохтјевима, а борба против империјализма схваћена је у првом реду као борба против Енглеске — за коју је Кина постала врело великог дохотка, јер градећи Енглези Кинезима, жељезнице, организујући пошту, телеграф, саобраћај, заузели су у кинеском животу доминантан положај. Да експлоатацију Енглеза Кинези најтеже осјећају — видјети је из демонстрације у Канкову, која је особито била наперена против британске концесије. Овакове концесије, т. ј. посебне четврти, имају у главним градовима Кине иностранци још према уговорима, закљученим у прошлом столећу. У тим се градовима управљају својом властитом иностраном управом. Концесије на тај начин постају неке државе у држави и могуће су, док ефективна снага уроћеника спава, — па је разумљиво, што се пробуђени национализам кинеских маса дигао и притив тих концесија у првом реду против Енглеске.

Грађански се рат и у Кини води у главноме између двију различитих војсака. Једно је националистичко-револуционарна војска Куоминтанга — која иде за рушењем и ослобођењем од иностраног туторства. Међу члановима Куоминтанга има конзервативаца и либералаца, екстремиста и комуниста. Ови су се последњи организовали у своју посебну комунистичку фракцију и воде читаву акцију Куоминтанга. За комунистичко-револуционарном акцијом Кантонске владе скривају се и под водством Кинеза, совјетски официри, који воде бригу о одржавању и оборужавању војске.

Национализам сјеверне Кине, долази до изражаја у Ангочун-у. Ту се боре савезне војске генерала под врховном командом Chang-Tso-Linka. Они неће да се прекида са тисућљетном прокушаном кинеском културом и виде главног непријатеља Кине у комунистичким идејама. Циљ је овог националиста систематско и постепено ослобођење од иностраног туторства. Њихову акцију прате симпатије Јапана а ваљда и помоћ западних велесила.

Трећа група војске, у којој су заступани лични интереси појединих шефова и сепаратних група — није толико важна — јер њихове воље могу сваки час да прећу или једном или другом националистичком блоку.

У протуенглеском покрету Куоминтанга Совјети имаду доминантну акцију, па је посве природно, што је Велика Британија, у настојању да одржи своје велике трговачке интересе и престиж у Кини, дошла у сукоб са Совјетом и тако грађански рат, који воде Кинези, за господарску и политичку своју независност јест уједно и борба између Велике Британије и Совјета.

Тешко је предвидети коначни резултат те по Кинезе опасне и тешке борбе — али је јасно да се националистички вал у Кини не да заустављити и да Кинези ступају у ранг нације. Да се Кина рапидно трансформира у једну самосвесну нацију видјет је особито по томе што су најновији догађаји у Китају изазвали интерес и китајских жена.

Све групе жена говоре о новој влади са разумијевањем и ентузијазмом. Ни мушкарци нијесу тако ентузијазмирани према новом центруму Кантонске владе Ухаанг-у и према националистичком Куоминтангу као жене. Разлог је тог њиховог ентузијазма, што међу својим демократским принципима Куоминтанг носи у програму и слободу и једнакоправност жена са мушкарцем.

Кад је Кантонска војска заузела Вуханг на тисуће се је летака раздавало по граду. Летак Жёнског Покрета Хупеха — гласио је овако: „Жене Хупеха, сносиле смо за неколико тисућа година политички, економски и законски притисак. Везују нас закони, посједа, етике и све врсте социјалних навика и обичаја. Одакле та трпња? Била је могућа, јер нијесмо знале искористити прилику, нијесмо се знале ујединити и борити се за своја хумана права. Кроз неколико тисућа година биле смо некорисне ствари у људском друштву.

„Сада кад се је револуција раширила до Хупех-а и кад се је основало Народно Вијеће ми га одушевљено поздрављамо, јер су његови чланови народни чиновници, јер су они ослободили народ од патња — и јер они желе благостање народа. Наше су патње биле толико јаке, да имамо безграничну наду у ове чиновнике, вјерујемо да ће нам они дати економску и политичку једнакост са мушкарцима — да ће они укинути све законе, који су на штету жена, и да ће бранити права жена, да ће оне обрачунати са етиком и са свим оним што везује слободу жене. Према плану Куоминтанга вјерујемо, да ова влада може помоћи, да жене добију економску, политичку и законску једнакост са мушкарцима.

У прогласу се надаље позивљу жене Хупеха, да искористе ову пригоду а да постигну своју слободу и једнакост. Позивају се да учврсте своје редове. Лозинка им је:

„Доле са старим законима
Одлука жене у праву њезиног посједа —
Ојачање Покрета за наобразбу жене
Закон против везивања ногу
Слобода у склапању брака и развода.“

Овај проглас значи јамачно велики напредак у развоју самосвијести Китајске жене. Значи да се један у већини неписмени народ трансформира у просвијетљену нацију, и то рапидно, јер знамо н.пр. за жене, да је Женски Покрет почео у Китају тек пред неколико година и то у Пекингу и у једном или два већа града. Чланови су били већином учитељице и старије ученице државних и приватних школа, јер као другге, тако је и у Китају највећи број жена раденица заступан на подручју одгоја: Велики је број жена забављен у пољоделству и домаћој индустрији, а тисуће жена раде по факторијама. Већина њих су удате младе жене, које уз своје домаће бриге раде по 12 и више сати на дан у творници. За побољшање положаја жене у индустрији Женски Покрети имаду у програму: аболицију рада дјеце, и једнаку плату за једнаки рад. Осим тога је међу женама у заштиту њихових интереса положен и заметак обртних унија.

Позитивни успјеси дакако неће бити тако нагли, јер су жене у великом дијелу народа неписмене као што је и народ у маси. По селима наиме три четвртине неписмених жена живи животом, којим се живило назад хиљаду или пет хиљада година, док наображене жене живе животом, који ни мало не заостаје за оним најнапреднијих жена на западу. — То су већином жене, које су свршиле школе на страни или у Китају. Овде је данас много жена из свих слојева, које похађају високе школе, јер виша наобразба није у ниједној земљи таки демократска као у Китају. Тако је на „Универзитету китајских радника.“ Сујатсен међу 600 ђака и 50 девојака.

И дјечаци и дјевојке, које похађају средње и високе школе живо се занимају за политику и имају великог утицаја на њу. Штрајковима (обустаном предавања) знаду да стварају јавно мишење у ријешењу разних политичких питања.

Студентска удружења заслужују ту особиту пажњу. Од год. 1925. студенти су и студентице узимале велика удјела у свим догађајима, које читамо по новинама а односе се на интернационалне потешкоће у Китају. Студенти су у државним школама и факултетима били воље протустране пропаганде и протустране акције. Интерес за политику, коју жене добивају у студентским организацијама, преносе затим на женска удружења, у којима иступају са замјерном самосвијешћу и уравнотеженошћу, каква се ријетко срета, код људи, који су дуго живили приватним и наједанпут ушли у јаван живот. Како се наобразба у Китају раширила великим дијелом утицајем странаца, то су и у женским удружењима на водећим мјестима биле у почетку већином странкиње, али је китајски карактер појединих жен. друштава сваке године то јачи, тако према годишњем извештају Удружења кршчанских жена — J. W. C. A. знамо, да су чланови појединих одбора тога Удружења данас готово саме Китајке.

Госпођица Лиу је генерална тајница тога удружења. Она је у контакту са свим вођама женских организација, које стоје у вези са револуционарном странком. Главни је циљ женских организација у задњем националистичком покрету проповиједати принципе револуције и настојати да жене добију удјела у реформама, које се буду провађале. Течајем револуционарних дана појединца су друштва постигла и неких позитивних успеха. — па је оправдана нада, да ће ова револуција подигнути и самосвијест Китајске жене уопће и допринијети тако напретку читаве нације. То је револуција народне мисли. И она има ексцеса као и свака револуција, али сви у Китају и људи и жене имаду вјере у велику промјену, која се догађа и која значи почетак једне нове периоде у хисторији најстарије живуће цивилизације.

Сплит. **Др Јелка Перић.**

Одликовања знаменитих жена.

За све пристале феминизма утјешљив је број одликовања, која су се у ово задње вријеме удијелила женама за њихов лијепи и успјешан рад у знаности и умјетности.

Свеучилиште је Оксфордско удјелило наслов »Doctor honoris causa« војвоткињи *Katarini od Atholl* — државној секретарици у енглеском министарству просвете, писцу једног важног војничког хисторичког дјела.

Наслов почасног доктора подијелило је исто свеучилиште и надареној компонистици *Ethel Smyth*, која посједујући орден британског царства има право на титул „Даме“.

Свеучилиште у Минхену подијелило је наслов Doktor honoris causa гласовитој енглеској списатељици, која се бави националном економијом *Beatrici Webb*, Она је у друштву са својим мужем Lydney писала о повијести енглеског Традиуционизма, о теорији и пракси енглеских обртничких удружења — о „Проблему сиромаштва“.

Од свеучилишта у Кенисбергу добила је наслов почасног доктора грофица од *Groebena*, предсједница Народног Женског Савеза Црвеног Крста — ради њезиног хуманитарног рада.

И Американско је свеучилиште Геневе — одликовало насловом почасног доктора тајницу Савеза Народа госпођу *Rahel Crowdy*, која је у Америци радила на пропаганди за Лигу Народа и мировне идеје.

У Америци су жене биле по први пут такођер именоване чланицама „Националног Института за умјетност и знаност“ То су списатељице *Edith Wharton, Margareta Deland, Agnes Repplier i Mary Wilhins Freeman*. И гласовита списатељица *Ricarda Buch'*, као прва жена именована је чланом „Академије пјесништва“.

Одликовање особите врсти постигла је *Mme Curie*. Пољска је наиме дала израдити марке са њезином сликом.

Шведска академија знаности одликовала је пјесникињу *Selmu Lagerlöf* великом златном медаљом.

Шаљите одмах претплату бар за три месеца и употребите поштанске чекове.

Махинације трговаца белим робљем

Борба против трговине девојкама. — Анкета Друштва Народа.

Још много пре ослобођења, бавили су се меродавни кругови веома важним проблемом, око сузбијања трговине децом и девојкама, до сада је изашло неколико публикација од разних комитета и друштава, која су основана у сврху сузбијања одвратне трговине децом и женама. То је питање, уједно, сачињавало главни предмет већања на неколико засебних интернационалних Конгреса, од којих је први био 18. маја 1904. г., а други 4. маја 1910. г. После ослобођења, као што је већ познато, друштво народа у Женеви одлучило је да оснује нарочити комитет, који ће се бавити тим проблемом. Сад се већ годинама одржавају у Женеви међународна испитивања свих социалних појава, које се односе на изчезавање деце, девојака и жена, а уједно, и на све срамне манипулације међународних трговаца белим робљем.

Да би обавестили нашу јавност о правом поступку трговине девојкама, морамо нагласити, да је, у главном, циљ трговаца белим робљем, да снабдевају јавне куће „свежим материалом“. *У опште је познато, да проституткe могу провести само* извесно време живота при том позиву. Једна трећина проституткси, услед полних болести, пада као превремена жртва туберкулозе; једна трећина одаје се злочинима, и на тај начин доспева у казнионе; и само једна трећина има срећу да се спасе помоћу удаје, тог жалосног позива. Ради таквих околности морају се јавне куће непрестано пунити свежим људским материалом. А то је дакле задаћа трговаца белим робљем.

Поступак је следећи: на пример, у једном листу изађе оглас, да се ту и ту нуде добра места младим девојкама и госпођама. Оне, које рефлектирају на та места, треба да се обрате на ову, или ону адресу, ако је могуће, да приложе фотографију и друге документе..... или, изађе следећа анонса: „весео господин намерава да се жени, на стога позива девојке и удовице да му се писмено јаве“..... Трећи случај: Млад господин намерава путовати на Исток, или у какву светску бању, па тражи лепу даму, која би пошла с њим да му прави друштво. Све оне, које рефлектирају на то, нека се обрате у поверењу на њега и нека му пошаљу фотографије..... И тако, из многих писама писаних наивном искреношћу, дознају трговци белим робљем животне прилике многих девојака и жена, па их варајући на разне начине одвлаче у страну земљу, чији им је језик потпуно непознат. Просте девојке из народа потпуно губе присебност у таквим околностима, падају у неку врсту обамрлости и у таквом стању веома су мало отпорне према разним наговарањима, лукавству и насиљу. Осим тога, поменути трговци искоришћују моментане новчане неприлике заведених девојака. Уз то им још прете, да ће их предати полицији и изврћнути јавном руглу. Све те разне сплетке присиљавају те бедне жртве да попусте у свом отпору.

Има још једна метода лова на девојке: за време путовања, или на станици при самом доласку у већа места, варочито у приморске вароши. Девојке које саме путују врло се радо придружују ономе, ко зна да стече њихово поверење. Бојажљиве, стидљиве и неискусне, као што су већином, а уз то још рада непознавања језика, лако се поверавају, примају савете и потпору људи, за које се доцније испостави, да су трговци белим робљем. Често се дешава, да они дадну девојкама намерно лоше упуте о правцу путовања, тако да оне доспеју у сасма други крај, и ту се понашља све оно, што смо још раније казали.

Наравно, проституција пружа нарочито поље рада трговцима белог робља. Кад се једаннут девојка ода том животу, лако ју је онда преводити из једног краја у други. Причају јој о силним приходима девојака у туђој земљи, заваравају је лепим обећањима, и на тај начин настоје да је привуку у извесну јавну кућу. Само се по себи разуме, да трговци белим робљем не разапињу своје мреже само око одраслих, већ и око девојчица и деце, која су много згоднији објекат за њихову подлу трговину, јер су неспособнија да се географски тачно оријентишу. Много пута, и девојке из бољих кућа падну у канџе таквог трговца белим робљем. Шта више, често се догађа, да се трговац белим робљем вери са једном таквом девојком, и да је на свадбеном путу одведе негде, већином на Исток, у јавну кућу и тамо је остави. — И у Чехословачкој ишчезава сваке године по неколико стотина девојака и жена. Колико их од тог броја пропада као жртва трговине белим робљем не може се установити, јер званични извештаји о том не говоре.

Треба нагласити, да често пута и друштво, а и саме власти нехотице гурају девојке у руке трговцима белог робља. То се дешава услед безобзирног понашања према тако званим „палим девојкама“ или проституткама, од стране власти, па, на жалост, и од самог друштва. Те, т. зв. „декласиране“, као што их Лудвиг Тома узбудљиво приказује у својој драми „Марија Магдалена“, свуде се одбацују и готово су приморане, да и даље траже уточишта у проституцији. И тако се дешава, да се, и поред најбоље намере меродавних власти, али из непознавања извесних психолошких, правних, социјалних и хигијенских прилика, те жене гурају и одасвуд одбацују, и тако, оставши без сваке помоћи и заштите, постају погодним пленом за трговце белим робљем,

Тим се околностима бавио комите, основан нарочито од Друштва Народа, и закључио је, да замоли поменуто друштво, да се озбиљно позабави тим питањем. Главни секретар Друштва Народа упутио је молбу, на темељу резолуције свих Држава које припадају Друштву Народа, да се побележе сва друштва и установе, које пружају социјалну помоћ проституткама протераним из страних држава. Тако састављене молбе упућене су свим општинама и властима наше републике (Чехословачке). Било би нам драго, кад би Друштво Народа добило одговор, да меродавни кругови у Чехословачкој републици поклањају довољно пажње томе важном питању.

Превела с немачког
Тузла. **Зора Др. Нешковића.**

Савети жени.

Да је наша жена често неопрезна кад је у питању њено здравље, о томе лекари имају примера у изобиљу. Док жену-мајку баца у бригу сваки знак поремећаја здравља њеног детета, што је свакако за похвалу, дотле она себе саму занемарује и толико пута чека велико зло, те да се обрати лекару за помоћ. Ово долази колико из немарности, самозаборава, предрасуда, страха од лекарске интервенције, толико и из необавештености; стога и мислим да је од користи упутити јој савет и предочити јој опасност, којима може себе да изложи.

Циљам искључиво на женске болести, јер релативно мало је жена, које су у томе правцу биле поштеђене у животу. А колико их је видело горких часова и кајања, што су се доцкан обратиле за помоћ.

Да узмем најочевидније пример: Рак на материци. Нема жене која са страхом није пожелела да је то зло мимоиде у животу, па ипак зато при већим амбулантама за женске болести скоро свакодневно буде примера да се жени више не може ефикасно помоћи. На лекарево питање зашто није раније дошла, она има пуно правдајућих одговора: није осећала болове, има *само* два месеца или још мање времена, како је приметила извесне неправилности, разболео јој се неко у кући па је на себе заборавила, била је на путу.. и пуно других још неозбиљнијих разлога да себе доведе у судбоносан положај.

Или, зар је мало ванматеричних зачећа описано у последњем моменту да и не помињем мрачнији исход. Жена тражи помоћи кад је већ тако рећи без пулса, у несвестици, не може да дише због ослабелог срца и јаког излива крви у трбух, а пре тога на неколико дана осећала је болове у трбуху, што је већ била опомена, или јој менструација није била правилна у последње време. Не кажем да овде има и таквих случајева, који жену правдају, али и то, да она ипак не чека увек баш последњи моменат, али зато не могу да заборавим следећи предисторијат:

Пада у очи да је ванматерично зачеће релативно код нас много чешћи случај но н. пр. у Француској: Лекар, који је имао прилике да се о томе увери, пита се одакле то долази. Међутим теорички а и практично разлог може да се нађе. По другим земљама жена је веома педантна на лечењу. Нека јој је оболео јајник, јајни спроводник, нек јој лекар каже да има раницу на грлићу од материце, она неће жалити труда да се лечи докле јој лекар саветује да је потребно. Наша жена тражи лекара кад јој досаде болови или крвављење, а колико их има што обнављају то крвављење сваких петнаест дана и чешће па чекају по годину-две, и више, да дођу у болницу. Разуме се да је ипак она крајна нехатност нарочито запажена код сељанке. Или пошто се обратиле лекару и почеле лечење, после недељу дана, те и после првог похађања, нестане је, или је после једног лекара обишла још двојицу, да се на томе завршили њена метода лечења. Зато су честа хронична запаљења јајних спроводника, који добију неправилан облик, савију се и направе углове због којих семе из јајника не стиже до материце, већ се учвршћује на своме путу, у самоме јајноме каналу, а овај опет толерира развијање плода само до своје крајње разтегливости, или док плод у опнима неће сам изаћи у трбух, кад настаје моменат, где само може операција томе спасти живот.

А колико је невољница кроз цео живот оставила неизлечена гонореа! О томе би се тек имало писати. Ту на жену утичу још и социјални обзири, заблуда у коју је увлачи несавесан муж да би прикрио зло, па и сам лекар, јер често не сме да каже од чега је лечи, а жена, не схватајући опасност, престане са лечењем кад она неће за сходно

У маси случајева жена стрепи шта ће се са њом догодити, па нема храбрости да погледа истини у очи. Код нас се свет плаши операције и колико не би било оправдано. Није ретко да жена каже како јој је милије умрети но дати се оперисати. Са тим принципом она свесно пушта тумор да се развија, осећа и сама „тврдину“ како јој расте у трбуху, и са крајњом резигнацијом долази на операцију кад је она компликованија и много озбиљнија, но да је на време урађена.

О опасности, којој жена себе излаже насилним абортусима, не слушајући лекарске савете и опомене, било би и сувише материјала да се посебно пише.

Такође би било корисно задржати се више на питању о компликацијама при порођају; док жене често нису свесне озбиљности свога положаја, и до последњег момента се опиру жељи бабице да се позове лекар.

Из свега овога закључак није тешко извести. Све, што би се жени учинило необично у њеном животу, требало би да пробуди њену пажњу. Ако би се неправилност обновила, тражити одмах савета, јер све што се обнавља, не може се назвати случајношћу. Водити првенствено рачуна о уредној менструацији. Ако би изостала тражити разлога и не помишљати једино на могућност зачећа. Ако би и други симптоми ишли овоме тумачењу у прилог, проверити је ли нормално. Бити опрезан на локализованом болу, ако би је пекло при мокрењу или ако би јој пало у очи повећано лучење слузи гениталних органа. Бити истрајна у лечењу и придржавати се у свему лекарског савета. У случају трудноће тражити лекарски преглед с времена на време уз анализу мокраће, а последњих два три месеца и двапут месечно у најмању руку. При порођају чим бабица примети какву неправилност, позвати лекара.

Само тако жене ће добити на време помоћи и моћи себи да заштеде прекор и кајање.

Београд. **Д-р Кеја Марковић.**

Прогрес феминизма на Истоку

У Турској управа Хигијенског Бироа поверена је Бедрие Ханум, која има највиши положај који је досад турска влада поверила жени.

—

Д-р Сафие Алие, Туркиња, прва жена доктора медецине, која је студирала у Немачкој, а врши праксу у Цариграду од 1923, организовала је, са Друштвом за заштиту деце саветодавницу за мајке. Сваког дана све више мајки долазе да траже савета и да науче основне принципе хигијене, Ипак, поред очевидног прогреса, жене су турске још доста равнодушне према овим новинама. Требаће још много времена па да се жене ослободе свих предрасуда у којима вековима живеше.

Најновији успех жена у Китају.

Како је нова влада у Китају склона равноправности жене у јавном животу доказује то, што је за председника националистичког трибунала у Шангају именована мис *Loume Seng*, која је доктрирала на париском свеучилишту. Она је већ као 17. годишња девојка активно суделовала у кинеском националистичком покрету и с великим је ентузијазмом радила на националистичкој пропаганди. Сама је активно суделовалау револуционарној акцији националистичке тајне организације — тако даје постала један од најистакнутијих чланова Куомингтанга. Како је у Китају била под непрекидним надзором шпијуна—отпутовала је у Париз и уписала се је на права. За време својих наука боравила је и у Америци а год. 1925. докторирала је у Паризу. Иза тога се је настанила у Кантону где је отворила и одвјетничку писарну, те је први женски одвјетник у Кини.

Фонд листа

За фонд листа приложили су:

Пренос 9119 дин.	
Женски Покрет Шибеник за успомену на пред. своју гђу Јелу Охмучевић . . .	20
Ђурђина Павловић уч. Охрид .	30
Коло Срп. Сестара Зајечар .	100
Подружина Обреновачка . .	100
Љубица Мићић пр. Жен. Подр. Обреновац	100
Марија Розенвај Травник . .	100
Барица Чалдаревић Загреб .	20
Анђа Христић Београд . .	100
Свега .	9689

Штампарија Јовановић — Београд Балканска 21.